

הלא פרוס לרעב לחמן

אריאל שורץ, מעגלי צדק

אורך שרשרת הייצור. לדוגמה, על המדינה לעודד ואף לחייב מניעת בזבז מזון במשרדי ממשלה ובחברות ממשלתיות וגם במלונות וברשתות הקמעונאיות הגדולות. מודל נוסף שניתן לאמץ ברמה הקהילתית הוא הקמה של שוקי מזון פתוחים בקהילה שמתבססים על עודפי תוצרת טרייה ש"הוצלו" מהשווקים הסיטונאיים בעיר. ארגון "מצילות המזון" מפעיל כיום מיזם דומה ברחבי ירושלים.

כמו כן, על המדינה לסבסד "סל מזון בריא", כפי שגם מומלץ על ידי משרד הבריאות, הכולל פירות, ירקות ודגנים מלאים. **הסבסוד יאפשר למשפחות רבות בישראל לקנות סל מזון איכותי אשר יתרום לבריאותן ולרווחתן ויביא גם לחיסכון נרחב בהוצאות הבריאות.** אלו רק חלק מההמלצות שעל המדינה לקדם כדי לטפל בסוגיה הקשה הזו.

הדאגה המשותפת שלא יהיו אנשים רעבים בארץ הזאת צריכה להיות במוקד הדיון על מדיניות יהודית וחברתית הנקבעת על פי ערכי המוסר והצדק של המסורת שלנו

לב לבה של מצוות הצדקה היהודית עוסק בצורך להבטיח את הביטחון התזונתי של הסובבים אותנו - בתחילה באמצעות מצוות כמו לקט, שכחה ופאה ובהמשך בצורה של מצוות הקופה והתמחוי הקהילתית. התוכניות הלאומיות לטיפול באי הביטחון התזונתי בישראל הן המשך ישיר של קיום מצוות אלו. ולא ניתן להתעלם מההקשר שבו המילים האלו נכתבות - בזמן של רעב מתמשך של מיליוני אנשים, נשים וטף ברצועת עזה. הדאגה המשותפת שלא יהיו אנשים רעבים בארץ הזאת צריכה להיות במוקד הדיון על מדיניות יהודית וחברתית שמציבה במרכז את ערכי המוסר והצדק של המסורת שלנו. כפי שמצווה אותנו הנביא ישעיהו: "הֲלוֹא פָּרַס לְרֵעֵב לֶחֶמְךָ וְעֲנִיִּים מְרוֹדִים תִּבְיֵא בֵּיתְךָ תִּרְאֶה עֵרֹם וְכִסְיֹתוֹ וּמִבְּשָׁרְךָ לֹא תִתְּעַלֵּם".

הטור נכתב כחלק משבוע הצדק החברתי שעוסק ביוקר המחיה וסל מזון בר השגה.

האם יש רעבים בישראל? החל בשנת 2011 מדינת ישראל החליטה לבדוק לעומק את השאלה הגדולה הזאת. המחקר האחרון, שנערך בשנת 2023 על ידי הביטוח הלאומי, מצא ש-16% מהמשפחות בישראל חיות באי ביטחון תזונתי; מחציתן חיות באי ביטחון תזונתי חמור, הכולל סממנים של רעב, צמצום בצריכת המזון ופגיעה דרמטית באיכותו. אי ביטחון תזונתי שכיח במיוחד בקרב מקבלי קצבאות הבטחת הכנסה וקצבת נכות כללית, וביתר שאת בחברה הערבית, ששיעור אי הביטחון התזונתי בה גבוה כמעט פי ארבעה מן השיעור בחברה היהודית.

וכך, המחקרים מלמדים שבאופן עקבי מדינת ישראל העשירה והמפותחת לא מצליחה לספק את המינימום ההכרחי למחיה עבור משפחות רבות. בפועל ההזנחה של המדינה גדולה אף יותר - כיום פועלות בישראל כ-2,000 עמותות פרטיות שממלאות את הוואקום שיצרה ההזנחה המתמשכת של המדינה. בלי העבודה הקשה והחשובה שלהן, ממדי אי הביטחון התזונתי היו נרחבים הרבה יותר.

מה דרוש לעשות כדי לשנות את המצב הזה? הנה כמה צעדים מומלצים: בראש ובראשונה יש להגדיר את אי הביטחון התזונתי כבעיה לאומית ולקבוע תוכנית עבודה למאבק בנושא. בין היתר, יש לעגן בחוק את המיזם הלאומי לביטחון תזונתי ולהרחיב אותו כך שיוכל לתת מענה לאומי לכלל המשפחות הזקוקות לסיוע. כמו כן יש לגבש תוכניות ייעודיות לאוכלוסיות שסובלות משיעור גבוה של אי ביטחון תזונתי: תלמידי בית ספר, מבקשי מקלט וזקנים החיים בקהילה. על תוכניות אלו להיבנות בשיתוף של בני האדם החיים באי ביטחון תזונתי בשולחן קבלת ההחלטות, כפי שאנחנו מקדמים במסגרת הפורום הירושלמי לביטחון תזונתי בו אני חבר.

בנוסף לכך, על פי נתוני ארגון "לקט ישראל", כשליש מהמזון בארץ נזרק לפח או לא נאכל. על המדינה לקדם אפיקים שיעודדו הצלה וצמצום בזבז המזון לכל